

Asia: VN/25041/2020

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Luonnos hallituksen esitykseksi

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

Ulkoministeriö kannattaa esityksen tavoitteita ja pitää niitä perusteltuina.

Huomiot mahdollisuuteen saada henkilötunnus jo Suomessa oleskeluun oikeuttavaa lupaa tai rekisteröintiä koskevan hakemuksen perusteella (1. lakiehdotuksen 9 ja 22.2 §)

Ulkomailta oleskelulupaa haettaessa henkilön tunnistaminen tehdään nykyään edustuston virkailijan toimesta tunnistautumisen (sähköinen hakemus) tai paperisen oleskelulupahakemuksen vireillepanon yhteydessä, henkilötunnus myönnetään Maahanmuuttovirastossa oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä. Ulkoistamistilanteissa oleskeluluvan hakija ei välttämättä asioi lainkaan Suomen edustuston henkilökuntaan kuuluvan kanssa, jolloin Suomen edustusto ei varmistu ulkomaan kansalaisen henkilöllisyydestä. Näissä tilanteissa Digi- ja väestötietovirasto, Ahvenanmaan valtionvirasto tai Verohallinto rekisteröi ulkomaan kansalaista koskevat tiedot väestötietojärjestelmään sen jälkeen, kun henkilö on saanut oleskeluluvan ja saapunut Suomeen.

Mikäli lainmuutoksen myötä henkilön tunnistamiseen ei tarvittaisi enää edustuston virkailijaa, vaan tunnistamisen voisi tehdä myös ulkoisen palve-luntarjoajan palveluksessa oleva henkilö, niin henkilötunnus voitaisiin myön-tää hakijalle heti oleskeluluvan hakemisen yhteydessä. Mikäli oleskeluluvan hakijan tunnistamisen voisi tehdä ulkoisen palveluntarjoajan palveluksessa oleva henkilö, voitaisiin edustustojen henkilöstöresurseja kohdistaa muihin edustuston lakisääteisiin tehtäviin. Lisäksi on mahdollista, että oleskeluluvan hakemiseksi tarvittavan ajan voisi saada ulkoiselta palveluntarjoajalta nopeammin, kun ajanvarauksella saatavat ajat eivät olisi sidottuja siihen, et-tä edustuston virkamies on paikalla tunnistamassa hakijaa.

Oleskeluluvan saanut henkilö hyötyisi menettelystä, sillä Suomeen saapu-misensa jälkeen hänen ei enää tarvitsisi käydä rekisteröitymässä erikseen Digi- ja väestötietovirastossa tai Ahvenanmaan valtionvirastossa.

Erityisesti yrittäjät voisivat hyötyä henkilötunnuksen saamisesta ennen Suomeen saapumista, sillä henkilötunnus mahdollistaisi yrityksen toimintojen käynnistämisen, esimerkiksi pankkitilien avaamisen ja veroviranomais-ten kanssa asioinnin, ennen Suomeen saapumista ja näin ollen nopeuttaisi liiketoiminnan aloittamista.

Huomiot mahdollisuudesta tallettaa ulkomaalaisen henkilön tiedot väestötietojärjestelmään ulkoisen palveluntarjoajan oleskelulupa-asiassa tekemän henkilöllisyydestä varmistumisen perusteella (1. lakiehdotuksen 22.3 §)

Oleskelulupahakemusten vastaanotto on ulkoistettu ulkoiselle palveluntarjoajalla tällä hetkellä 10 maassa ja vuonna 2022 oleskelulupahakemusten vastaanoton ulkoistus on tarkoitus toteuttaa lisäksi 5 maassa. Muutos, jossa henkilötunnus voitaisiin antaa ulkoisen palveluntarjoajan tekemän tunnistamisen perusteella, on tärkeä ja nopeuttaa maahantuloprosessia ennen kaikkea hakijan näkökulmasta.

Ulkoinen palveluntarjoaja voi jo tällä hetkellä tarkistaa oleskeluluvan hakijan henkilöllisyyden niissä kohteissa, joissa ulkoministeriö on VFS Global –yhtiön kanssa sopinut oleskelulupatehtävien ulkoistamisesta. Oleskelulupatehtävien ulkoistamistoiminnan edellytykset yksilöidään ulkomaalaislain 69 e §:ssä. Edellytyksiä ovat mm. toiminnasta vastuullisten ja työntekijöiden todettu luotettavuus ja koulutus hoitaa ulkomaalaislain 69 c §:n mukaisia tehtäviä. Pykälässä edellytetään myös sitoutumista tehokkaaseen tietosuojaan ja ulkoministeriön antamien ohjeiden noudattamiseen. Säännös sisältää myös tarkempia tietosuojavaatimuksia henkilötietojen siirtämiseen ja säilyttämiseen.

Oleskelulupatehtäviä hoitaa kyseisessä asemamaassa ulkoistamisen jälkeenkin Suomen edustusto, joka ulkoistamissopimuksen mukaisilla toimenpiteillä valvoo ulkoisen palveluntarjoajan toimintaa sen hoitaessa oleskelulupatehtäviä, kuten henkilöllisyyden tarkistamista. Valvontaa voidaan hoitaa esimerkiksi etukäteen ilmoitetuilla auditointikäynneillä, ilmoittamattomilla tarkastuskäynneillä, edustuston virkailijan osallistumisella oleskeluluvan hakijoiden henkilöllisyyden tarkistamiseen ulkoisen palveluntarjoajan tiloissa ja yhteistyökokouksilla. Yksittäisiä palvelutilanteita voidaan jälkikäteen tarkistaa videotallenteista ja ulkoisen palveluntarjoajan henkilöllisyyden tarkistamistilanteesta täyttämällä tunnistamisdokumentilla, joka on laadittu yhteistyössä Rajavartiolaitoksen kanssa. Ulkoisen palveluntarjoajan kanssa tehdyissä sopimuksissa edellytetään henkilöllisyyden tarkistamiseen liittyviltä toimenpiteiltä osittain kattavampaa laadunvarmistusta kuin edustuston virkamiehen tai työntekijän varmistuessa oleskelulupaa hakevan ulkomaan kansalaisen henkilöllisyydestä.

Etärekisteröintimenettelyä koskevat huomiot (1. lakiehdotuksen 9 a–9 d ja 34 a §)

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 8 §:n 3 momentin perusteella vieraan valtion Suomessa olevan edustuston sekä Suomessa sijaitsevan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevan ulkomaan kansalaisen ja edellä tarkoitetun henkilön perheenjäsenen sekä henkilön yksityisessä palveluksessaan olevan ulkomaan kansalaisen tiedot

voidaan henkilön omasta pyynnöstään tallettaa väestötietojärjestelmään siten kuin siitä laissa säädetään. Etärekisteröintimahdollisuuden kautta ulkomaan kansalainen voisi halutessaan rekisteröityä väestötietojärjestelmään mobiilisovellusta hyödyntäen jo ennen Suomeen saapumistaan. Edellä mainittujen henkilöryhmien etärekisteröinti voisi vaikuttaa myönteisesti ulkoasiainhallinnon lupahallinnon piiriin kuuluvien henkilöiden sujuvampaan asettumiseen Suomeen. Lisäksi toimialojen mahdollisuus korvata organisaatiokohtaisten tunnusten käsittely yksilöintitunnuksella voisi olla omiaan helpottamaan lyhytaikaisesti Suomeen saapuvien edustustojen jäsenten asiointia eri tahoilla.

Sukupuolineutraalia henkilötunnusta koskevat huomiot

-

Uutta yksilöintitunnusta koskevat huomiot

-

Muut hallituksen esitystä ja alustavaa asetuseronnosta koskevat huomiot

-

Kysymys vain ministeriöille: Seuraako esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista muutostarpeita hallinnonalanne lainsäädäntöön? Jos kyllä, mihin lakeihin muutoksia on tarpeen tehdä ja onko muutokset tarpeen sisällyttää esitykseen liitelakeina?

Mahdolliset ulkoministeriön hallinnonalaan vaikuttavat muutokset kohdistuisivat ensi sijassa ulkomaalaislakiin, lakiin henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa sekä passilakiin, jotka ovat sisäministeriön hallinnonalan valmisteluvastuulla. Ulkoministeriö katsoo, ettei esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista seuraa muutostarpeita ulkoministeriön hallinnonalalla.

Informaatio-ohjauksen suunnitelma

Ovatko toimenpidesuositukset oikean suuntaisia? Mitä pidätte erityisen hyvänä tai mitä pidätte tarpeettomana?

-

Millä muilla toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä sähköisessä asiointissa, käyntiasioinnissa ja puhelinasioinnissa?

-

Mitä säädösmuutostarpeita tai ohjeistuksia tunnistatte eri toimialoilla tai palveluissa, jotta henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?

-

Mitä säädösmuutostarpeita tunnistatte, että tunnistustapahtuma olisi tarpeeksi luotettava palvelutapahtumaan nähden ja näettekö tarvetta velvoittaa laajemmin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön (millä toimialoilla, missä palveluissa)?

-

Henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamista koskeva arviomuistio

Kommentit muistioon

-

Nihtilä Heidi
Ulkoministeriö - Konsulipalvelut